

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א' תרלא

ערב שבת קודש כ' תבוא, י"ט אלול ה'תשפ"ה

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חיילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ע"ה שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וקכ"ג שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לזכות

הו"ח ר' רחמים הכהן שיחי' בן מרגרט ע"ה דואק
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"א אלול ה'תשפ"ה
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו

מרת ליליאן עליה תחי'

ומשפחתם שיחיו דואק

* * *

לזכות

הו"ח ר' שמואל שיחי' בן טשארנא גיטל ע"ה סטראל
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום י"ט אלול ה'תשפ"ה
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו

מרת מלכה שיינדל תחי'

ומשפחתם שיחיו סטראל

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת חי' רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ע"ה

ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו — לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

דבר מלכות

3

"ועניית ואמרת": אנא רחם והוצא אותנו כבר מהגלות! / משיחת ש"פ תבוא היתנשא

זמן הגאולה

7

הקשר והשייכות בין פ' תבוא לח"י אלול / פ' השבוע הזמן הנוכחי באור הגאולה

ניצוצות של משיח

12

מי יעמוד כנגד אלו שלא רוצים לצעוק "משיח נא" / לקט פתגמים קצרים בעניני גאולה ומשיח

כתב יד קודש

14

הפסוקים שביאו שלום וגאולה בעולם / צילום מהגהת הרבי לקריאה מדבריו לכל ישראל

א. רוף פון ליובאוויטשער רבי'ן שליט"א

אין צוזאמענהאנג מיט דער געזעצטע לאנד פון אומסטאבילקייט אין דער וועלט, ווען "מלכות" רייזן זיך איינע מיט דער אנדערער (מלכות מתגוררת זו בזו), פון דער זוכן אלע ערליי מיטלען צו ברענגען שלום און פראדן אונז דער וועלט - אין פאסן און באהערשט און נויטיק אז אידן זאלן זיך שטארקן אין אירע קייט בכלל און אין שלום און אהבה ישראל בפרט.

דער בער האט דער ליובאוויטשער רבי, אדמו"ר מנחם מענדל שניאורסאן שליט"א, פאסט געבעטן - אז אלע אידן זאלן אויף זיך אננעמען א ספעציעלע באשעפטיגונג וועלכע פארן דאוונען זאל מען זאגן "הריני מקבל עלי מצות עשה של וואהבת לרעך כמוך" (ווי געבראכט אין חשבוה מהרש"ל, אין ב"ח און אין ט"ז, ווען מ'זאגט אין דער חפילה אין חפילה און אהבה ישראל, דורך אננעמען אויף זיך די מצוה פון אהבה ישראל יעדן טאג פארן דאוונען, ווי אויך פאסט דאס זאגן נאך יעדער חפילה "אך צדיקים יודו לשמן ישבו ישראל את פניך", וועט זיכער אריינברענגען א "הפיישבות", "סטאבילקייט" אין דער וועלט, ביז מען וועט זוכה זיין צו דער גאולה שלימה, בקרוב מסת.

פאר מער אינפארמאציע רופט: צעירי אגודה חב"ד, 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, פעקס נ.י. 11213, טעלעפאן, 4270-778.

כדי פארלייכטערן יעדערן, דרוקן עס מיר דא ~~אין~~ די בפרע הוספות אין חפילה אין א "ראם", אזוי אז יעדערער זאל קענען דאס ארויסשניידן און אריינלייגן צו זיך אין סידור:

ב"ה. פארן דאוונען: "הריני מקבל עלי מצות עשה של וואהבת לרעך כמוך". נאכן דאוונען: "אך צדיקים יודו לשמן ישבו ישראל את פניך".
--

הפסוקים שיביאו שלום וגאולה בעולם

בקשר עם המאורעות בעולם, הבאנו צילום מיוחד מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על קריאה לציבור הרחב שנערכה על פי שיחותיו הק' בימי החנוכה ה'תשד"מ

להלן פענוח הצילום כפי שמופיע לפנינו (הכתי"ק בא בהדגשה):

א רוף פון ליובאוויטשער רבי'ן שליט"א

אין צוזאמענהאנג מיט דער ערנסטע לאגע פון אומסטאביליקייט אין דער וועלט, ווען "מלוכה" רייצן זיך איינע מיט דער אנדערער" (מלכיות מתגרות זו בזו), **און מען וויל אויך אריינציען אידן אין דעם** דארף מען זוכן אלע ערליי מיטלען צו ברענגען שטארקען שלום און פריידן אין וועלט - איז פאסיק **הזמן גרמא** און נויטיק אז אידן זאלן זיך **נאך מער** שטארקן אין **הקול קול יעקב** אין אידישקייט בכלל און אין שלום און אהבת ישראל בפרט.

דער ליובאוויטער רבי, אדמו"ר מנחם מענדל שניאורסאן שליט"א, האט **פארגעשלאגען און געבעטן** - אז אלע אידן **אן קיין אונטערשייד** זאלן נעמן אויף זיך **דעם מנהג אר"י ז"ל** אז פארן דאוונען זאל מען זאגן "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך" (ווי אין דער פרי מען פירט זיך שוין פון ליינג בכמה וכמה מקומות און אראפגעבראכט אין פילע סידורים); און צום סוף דאוונען זאל מען זאגן דעם פסוק "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך" (ווי געבראכט אין תשובות מהרש"ל, אין ב"ח און אין ט"ז, און ווי איינגעפירט בכמה מקומות, און פילע סידורים).

און די התחזקות אין תפילה און אהבת ישראל, דורך אננעמען אויף זיך די מצוה פון אהבת ישראל יעדן טאג פארן דאוונען, ווי אויך דאס זאגן נאך יעדער תפילה "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך", וועט זיכער אריינברענגען א "התיישבות, "סטאביליקייט", **אויך** אין דער וועלט, ביז מען וועט זוכה זיין צו דער גאולה האמיתית ושלמה, **שלום בשלימות**, בקרוב ממש. פאר מער אינפארמאציע רופט: צעירי אגודת חב"ד, 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

11213, טעלעפאן. 4270-778.

כדי פארלייכטערן יעדערן, דרוקן מיר דא די ביידע הוספות אין תפילה אין א "ראם", אזוי אז יעדערער זאל קענען דאס ארויסשניידן און אריינלייגן צו זיך אין סידור: **ב"ה.**

פארן דאוונען: "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך".

נאכן דאוונען: "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך".

"וענית ואמרת": אנא רחם והוצא אותנו כבר מהגלות!

היות שה"וענית ואמרת" בא מיהודי - שהוא "ביכורים" לה', "כולא חד" עם הקב"ה, וה"וענית ואמרת" נאמר "לפני הוי' אלקיך" - מובן שה"וענית ואמרת" יש בכחו להביא את הגאולה בפועל ● בלשון המשנה - "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו" - רצונו של הקב"ה הוא רצונו של יהודי ורצונו של יהודי הוא רצונו של הקב"ה - יש בכחו של יהודי (לפעול שהקב"ה י)בטל את הגלות ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש! ● זה שהקב"ה עשה גלות הוא בכדי לעורר את עבודת בני" לגלות בעולם איך שהם "ביכורים" לה', ואיך "ישראל וקוב"ה כולא חד", ועי"ז - לבטל מיד את הגלות ● משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול ה'תנש"א - מוגה, תרגום מאידית

ולהוסיף, ששם הפרשה "תבוא" ²מרמז שה"תבוא" הוא באופן ודאי (אין המדובר כאן אודות הציווי להכנס לארץ ישראל) - וה"כי" מבטא את הסדר שבו זה יהי' - שדבר ודאי שיהי' "תבוא אל הארץ וירשתה וישבת בה", ובאופן ד"והי' כי תבוא" - אין והי' אלא מיד³, עד שמיד מקיימים את מצות ביכורים.

*

ב. ענין הנ"ל יש לו שייכות מיוחדת עם חודש אלול - הזמן דחשבון הנפש⁴ על השנה

(2) ראה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 811 הערה 22.

(3) ספרי ריש פרשתנו.

(4) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. תרח"ץ ס"ע סו. סה"מ אידיש ע' 75. 129. וראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ ובכתה גו' ירח ימים (תצא כא, יג). טואו"ח ר"ס תקפא. לקו"ת פ' ראה לב, א.

(1) ראה לקו"ש ח"ט ע' 245.

שעברה ושל ההכנה לשנה הבאה:

חודש אלול – ר"ת "אני לדודי ודודי לי"⁶ – הוא זמן שבו כל יהודי מרגיש קרוב להקב"ה, וקירבה הקשורה עם אהבה, כמודגש בהביטוי "דודי"⁷. וכמשל הידוע של אדמו"ר הזקן⁸, שבחודש אלול הקב"ה הוא כ"מלך בשדה", ו"אז רשאים (ויכולים)⁹ כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם", וכל אחד יכול לבקש ממנו כל מה שהוא צריך,

ובזה מודגש עוד יותר התוכן ד"ביכורים" – התאחדות בני" עם הקב"ה ומתוך קירוב ואהבה ("דודי") מצד חשיבותם של בני" אצל הקב"ה: ובנוסף לזה הרי אין בזה שום תנאים, שצריך להיות תלמיד חכם, לומד תורה או מקיים מצוות וכיו"ב, אלא "כל מי שרוצה" יכול לקבל את פניו והוא "מקבל את כולם בסבר פנים יפות". וענין זה מדגיש את המעלה העצמית דבני" – בהיותם "ראשית תבואתה" דהקב"ה – הרי הם מאוחדים עמו באהבה עמוקה (מבלי הבט על מעמדם ומצבם בגלוי ובחיצוניות).

וענין זה נמצא בהדגשה יתירה בכך ש"אני לדודי ודודי לי" (ר"ת אלול) מתחיל ב"אני" – עצם המהות של יהודי, כפי שהוא נמצא ב"אני" (מציאותו) שלו, בכל מצב שהוא – הרי הוא נמשך ומתקשר מעצמו (באתערותא דלתתא) עם "דודי" (הקב"ה), וזה (ה"אני לדודי") דוקא מביא אח"כ גם את ה"דודי לי", הקשר והאהבה דהקב"ה לבני". וכמ"ש¹⁰

(5) שה"ש ו, ג.

(6) אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. סדר היום (בסדר ר"ח אלול). הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' פב הערה 67.

(7) ראה ב"ח לטור שבהערה 4.

(8) לקו"ת שם.

(9) הוספת-ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר בסה"מ ה'ש"ת ע' 167.

(10) משלי כז, יט.

"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם": עי"ז ש"לב האדם" התחתון משתוקק באהבה "לאדם" העליון – "אני לדודי", הרי זה מביא אח"כ את ה"דודי לי" ד"לב האדם" העליון "לאדם" התחתון.

ויש לומר, שזה שיש בכחו של יהודי (כפי שהוא במעמד ומצב ד"אני") לפעול (עד גם לעורר את ה"דודי לי") – מבטא את כחו בהיותו "ביכורים" שמונחים "לפני ה' אלקיך", "ישראל וקוב"ה כולא חד"; ובכדי שלא יהי' נהמא דכיסופא¹¹, ה"ז בא בגילוי עי"ז שיהודי נמצא למטה בעולם שמעלים ומסתיר על שייכותו הגלוי' עם הקב"ה, בכדי שהוא – ע"י עבודתו ("אני") – יגלה זאת.

עד שזה מביא גם שלימות בקיום התומצ" – כמרומו בחמשת הראשית-יבות ד"אלול" כנגד תורה עבודה וגמילות חסדים, תשובה וגאולה (כמדובר בשנים שעברו¹²) – כמרומו במלה "לב"¹³ (מקום משכן האהבה ד"דודי" (אהבה) – "לב האדם לאדם"), שהוא בגימטריא כ"ב בצירוף י', ויש לומר שזהו כנגד כ"ב אותיות התורה שמתגלים ע"י עשר כחות הנפש דיהודי, שע"י נעשה ביחד – "לב" – ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד, שאז ישנה שלימות גילוי ההתאחדות ד"לב האדם לאדם", "אני לדודי ודודי לי".

ג. ומזה ישנו לימוד לפועל – בנוגע לחשבון הנפש שכל אחד צריך לערוך בחודש אלול על העבודה דשנה שעברה, על מנת להשלים את החסר או את מה שלא נעשה בשלימות; וגם לערוך הכנות מתאימות לעבודת השנה הבאה:

בהתחשב בכך שכל יהודי הוא "ביכורים"

(11) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רי"ש ע"ד.

(12) לקו"ש חכ"ט ע' 272 ואילך. וש"נ.

(13) ולהעיר, שהמשל דמלך בשדה הוא בלקו"ת דף לב.

המדרש: "אם ראית דור מחרף ומגדף צפה לרגלו של משיח, מה טעם, אשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך, וכתוב בתרי' ברוך ה' לעולם אמן ואמן", אשר, מלחמה זו נעשית ע"י גילוי אור החסידות (גילוי האור דמשיח בן דוד), וחיזוק האמונה בגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו [.]. ונמצא, שהתייחסות ישיבת תומכי תמימים בט"ו אלול מוסיפה עוד יותר בבירור ובוודאות ד"תבוא אל הארץ . . וירשתה וישבת בה", תיכף ומיד.

(משיחות ש"פ תבוא, ט"ז אלול ה'תשמ"ו – בלתי מוגה)

הענין ד"תבוא אל הארץ" בגאולה העתידה – אינו נתון לבחירת האדם

בנוגע לעצם הענין ד"כי תבוא" – זהו דבר ברור שזה יהי': בכלל אומרים ש"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב" וההיפך מזה, ואצל יהודים צריך להיות "ובחרת בחיים"; אבל בנוגע לענין ד"כי תבוא אל הארץ" בגאולה העתידה – זה לא נתון לבחירת האדם, אין לו בזה ברירה כלל, זהו דבר בטוח שיהי' "כי תבוא אל הארץ" בגאולה העתידה, כיון שלא ברצוננו הלכנו לגלות ולא ברצוננו נצא מהגלות, אלא הקב"ה יוציא אותנו משם ומי יאמר לו מה תעשה;

אבל כיון שהכוונה היא שעבודת האדם תהי' בדרך הטבע, לכן נותנים ליהודי רגע להתכונן לזה – "כי תבוא" לשון עתיד, אבל "תבוא" לשון עתיד הוא אפילו לגבי הרגע שלפני-זה, זאת-אומרת, שמיד לאחר הרגע האחרון של ההכנה וחינוך נהי' "תבוא אל הארץ". וכאמור – אין על כך ברירה כלל; יש בחירה מה לעשות לאחר ה"תבוא", אבל על עצם הענין של "תבוא" – אומר הפסוק בפשטות, הודעה פשוטה: "כי תבוא אל הארץ"!

(משיחות ש"פ תבוא ה'תשמ"ו – בלתי מוגה)

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל – נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה – נפטרה ביום ה' טבת

יה"ר שתכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נדבת בנם – יבלחט"א – הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

מי יעמוד כנגד אלו שלא רוצים לצעוק "משיח נאו"

הקטע הבא הינו רשימה מילולית מסרט ההקלטה משיחת ליל הושענה-רבה ה'תשמ"ג, בתרגום חפשי ללה"ק – בעריכת מערכת "יחי המלך" (בלתי מוגה)

ישנה שיחה ארוכה שאמר הרבי נ"ע (וכפי שנשיא דורנו קורא לה בשם מאמר), והתחיל את השיחה בזה ש"כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו".

וביאר זאת (כמו את תוכן השיחה כולה) – שזה הולך על הפעולה שלו – ההתייחסות על-ידו דישיבת "תומכי-תמימים", לעשות ה"נרות להאיר" שיאירו אח"כ את כל העולם (כפי שהוא מבאר שם), עד ב"עקבתא דמשיחא", שאז צריך להלחם עם "חרפו אויבך הוי' חרפו עקבות משיחך", אלו שלא רוצים שיצעקו "משיח נאו" – אע"פ שהם עצמם רואים את ההוראה ברורה בגמ' שזהו "עקבות משיחך" –

זקוקים לאלו שיעמדו כנגדם, וזה נקרא "מלחמת בית דוד" – הארה של משיח (כפי שהוא אומר שם ומבאר באריכות) וגילוי של משיח...

צבא מיוחד שילחם עם אלו "אשר חרפו עקבות משיחך" ויבטלם

ידועה השיחה של כ"ק אדנ"ע (שנמסרה ונדפסה עוה"פ ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) בענין של "כל היוצא למלחמת בית דוד", שבה נתבאר תפקידם של תלמידי התמימים, ונקודת הדברים – שכיון שב"עקבות משיחך" ישנם אלו "אשר חרפו עקבות משיחך", יש צורך בצבא מיוחד בעל כחות מיוחדים שילחם עמהם ויבטלם, וזהו תפקידם של תלמידי התמימים, "חיילי בית דוד", אשר, ע"י עבודתם בגילוי והפצת אור החסידות (יפוצו מעינותיך חוצה) פועלים ביאת המשיח בפועל ממש.

(משיחת ליל ועש"ק פ' תבוא, ט"ו אלול ה'תשמ"ט - בלתי מוגה)

התייחסות ישיבת תו"ת מוסיפה עוד יותר בוודאות ד"תבוא אל הארץ"

תלמידי תומכי תמימים הם "חיילי בית דוד", שתפקידם ללחום עם אלו "אשר חרפו עקבות משיחך" ("התאחרות משיחך שמתאחר לבוא ואומרים שלא יבוא לעולם"), כדברי

שאותם צריכים להביא "לפני הוי' אלקיך" בבית המקדש, וזה צריך לחדור בכל חייו, גם בעניני החול שלו – לא רק בימי השבת וימים טובים, לא רק בחודש אלול וחודש תשרי (המרובה במועדות¹⁴), אלא במשך כל השנה – מובן עד כמה צריך הוא להזהר בכל מה שהוא עושה.

אפילו כאשר מדובר אודות מחשבה, דיבור או מעשה יחידי שנראה פחות ערך בהשוואה לשאר מחשבותיו, דיבוריו או מעשיו – אבל כאשר מתבונן בזה כראוי, שגם המחשבה, דיבור או מעשה הוא חלק מ"ביכורים" שמובאים לבית המקדש, לפני ה' אלקיך – והכהן אשר יהי' בימים ההם מקפיד על כל תנועה שלו – ודאי שישתדל ויתחזק שכל דבר הכי קטן, כל פרט בהנהגתו, ייעשה במלוא תשומת הלב והזהירות.

ואם כן הוא בכל ימי השנה, ה"ז כמה פעמים ככה האחריות והזהירות – ביחד עם הזכות – בעמדתו בחודש אלול, חודש החשבון דכל השנה שעברה, וחודש ההכנה לכל השנה הבאה, ובפרט בשנים-עשר הימים האחרונים דחודש אלול שהם כנגד י"ב החדשים, יום לחודש¹⁵ – מובן עוד יותר, עד כמה צריכים לייקר כל רגע ביום (בהיותו כנגד חודש שלם), בעשיית חשבון הנפש המתאים וההכנה לשנה הבאה!

ובפרט שנוסף על חודש הסגולה דאלול – הרי זו שנת סגולה תנש"א, ר"ת ה' תהא שנת נפלאות אראנו, והכנה לשנת תשנ"ב, ר"ת תהא שנת נפלאות בכל, ויש להוסיף בינה – עם מעלת הבינה לגבי חכמה (ראי', אראנו), וחיבור שניהם יחד – הכן בחכמה וחכם בבינה, כמבואר בכ"מ¹⁶.

14) ראה ב"י או"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שו"ע אדה"ז שם ס"ב.

15) סה"ש תש"ג ע' 177. 179.

16) ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה סה"מ תרנ"ט ע' עד ואילך. ובכ"מ.

ונוסף על עבודת עצמו בכל הנ"ל, צריכים לדאוג גם להשפיע על יהודים אחרים שמסביבו שגם הם יעשו את עבודתם בשלימות בחודש אלול, ובימי הסליחות, ואח"כ גם בחודש תשרי.

ועוד ועיקר – לעורר שוב אודות ההשתדלות לספק את צרכי החג לכל המצטרפים בזה, ולפני זה – הצרכים דראש השנה ("אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו"¹⁷), ועד"ז בימים שבינתיים ובמשך כל חודש תשרי.

ד. בכל הנ"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע להגאולה, שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש (ע"פ כל הסימנים):

השלימות ד"תבוא אל הארץ" (וקיום מצות ביכורים בפשטות) תהי' בגאולה האמיתית והשלימה, כפי שהי' "כימי צאתך מארץ מצרים"¹⁸, כמדובר בפרשת ביכורים.

כיון שזהו ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – מובן שה"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך", ובפרט בחודש אלול כאשר "רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" – צריכה להיות בקשה מיוחדת "עד מתי"?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

והיות, שה"וענית ואמרת" בא מיהודי – שהוא "ביכורים" לה', "כולא חד" עם הקב"ה, וה"וענית ואמרת" נאמר "לפני הוי' אלקיך" (כולל בפירושו לפני – בפנימיותו, כנ"ל) – מובן שה"וענית ואמרת" יש בכחו להביא את הגאולה בפועל [כפי שה"ונצעק אל ה"¹⁹ בגלות מצרים "וישמע ה' את קולינו גו'

17) נחמ"ח ח, י.

18) לשון הכתוב – מיכה ז, טו.

19) פרשתנו כו, ז.

התמימים יצילו המצב של כלל ישראל מאלו "אשר חרפו עקבות משיחך"

[.] בהמצאנו בחושך דעקבתא דמשיחא, כאשר "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", לא ניכר לכאורה שמתקברים אנו יותר ויותר למצב של גאולה, ועד שישנם כאלו החושבים שתהי' לגלות "אריכות ימים" ר"ל...

[ומשום כך לא נמנעים מללחום עם כל דבר רוחני בשביל השגת יותר גשמיות, כי אילו האמינו אשר משיח בא "נאו" ממש – שבבואו יתגלה לעין כל שאמיתית המציאות של כל נברא היא הרוחניות השופעת בו – מה מקום ללחום נגד רוחניות?]

ישנה ההוראה משיעור תהלים דיום י"ח בחודש, שבסופו מדובר אודות אלו "אשר חרפו עקבות משיחך", דלא זו בלבד שאין מחכים שמשיח יבוא "נאו" ממש ("אט אט קומט משיח") כי נמצאים אנו ב"עקבות משיחך", אלא עוד זאת, הם מחרפים "עקבות משיחך".

וזאת היא השליחות של תלמידי ישיבת תומכי תמימים (שנתייסדה ביום ח"י אלול, כנ"ל) – וכשיחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הידועה "כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו" [שכ"ק מו"ח אדמו"ר חזר עלי' גם פה בארצות הברית בקשר להתייסדות ישיבת תומכי תמימים דארצות הברית] – שהתמימים יצילו המצב של כלל ישראל מאלו "אשר חרפו עקבות משיחך".

דלא זו בלבד שאצלם מאירה האמונה בביאת המשיח בכל תקפה, אלא עוד זאת, שהם שפיעו גם על בני"י שבסביבתם להאמין ולחכות לביאת המשיח (שזהו תפקידם של תלמידי ישיבת תומכי תמימים – להיות "נרות להאיר").

ומסיים במזמור התהלים – "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", שהובטחנו בנצחון מלחמה זו [שזהו התוכן של תיבת "אמן", כדאיתא בסוף נזיר דעניית אמן היא בדוגמת "גבורים נוצחים"], ולא רק נצחון באופן שמבטלים ההתנגדות והחירוף נגד "עקבות משיחך", אלא שהמנגדים עצמם נהפכים לטוב.

(משיחת ח"י אלול ה'תשמ"ה – בלתי מוגה)

מוקדש

לזכות הרה"ח יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו
וילדיהם רחל בת חיה מושקא, לאה שרה בת חיה מושקא,
ישראל רחמים בן חיה מושקא, ומענדל בן חיה מושקא, שיחיו
ולזכות הנא לאה בת ח'י רחל, עדינה בת ח'י רחל, מרים בת ח'י רחל, וצבי בן ח'י רחל שיחיו
לזכות ר' ברוך אהרן בן ברוניא סלאווא וזוגתו רייזל פרומא בת ח'י רחל שיחיו

עבודת בני"י לגלות בעולם איך שהם "ביכורים" לה', ואיך "ישראל וקוב"ה כולא חד", ועי"ז – לבטל מיד את הגלות, ולהוציא את כל הענינים הטובים והנעלים שנמצאים בגלות, עד – לעשות מ"גולה" שתהי' "גאולה" (ע"י גילוי האל"ף דאלופו של עולם – הכוונה העליונה – בגלות²⁴), המעלה דתשובה שבאה ע"י הירידה בגלות.

ואע"פ ש"אחטא ואשוב כו' אין מספיקין בידו לעשות תשובה"²⁵ – אבל הקב"ה שלח את בני"י לגלות ("לא ברצוננו הלכנו לגלות כנ"ל) – אלא זה בא עי"ז ש"נורא עלילה על בני אדם"²⁶ רק בכדי להעלות את בני"י למעלה יותר; ובמילא, ע"י "וענית ואמרת" דבני"י יש בכחו לבטל את ההעלם וירידה לפי שעה דגלות, ולהכניס ולגלות בזה את האל"ף – אלופו של עולם – הגאולה האמיתית והשלימה.

ויהי רצון, שע"י ה"וענית ואמרת" דיהודי, שמבקש וצוהק להקב"ה: אנא רחם והוצא כבר את בני"י מהגלות, והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו –

ויהי רצון מהשם שזה יפעל את פעולתו, ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, וכל בני"י הולכים – "תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה גו",

"וענית ואמרת" – שיהי' תיכף ומיד ממש.

(24) ראה לקו"ת בהעלותך לה, ג. ובכ"מ.

(25) משנה סוף יומא.

(26) תהלים סו, ה. תנחומא וישב ד.

ויוציאנו ביד חזקה גו' ויביאנו גו' ויתן לנו את הארץ הזאת", עד יתירה מזה – ש"טרם יקראו ואני אענה"²⁰: היות שישנה המציאות דקורא (יהודי), והוא נמצא במצב ד"יקראו", אין הקב"ה ממתין עד שתהי' הקריאה בפועל, אלא "טרם יקראו ואני אענה".

ואע"פ שידוע פתגם רבותינו נשיאנו (שנדפס ומפורסם²¹), ש"לא ברצוננו הלכנו לגלות ולא ברצוננו נצא מהגלות, אלא ברצון ה' כו" – הרי זה מדובר כפי שיהודי נמצא עם הרצון הפרטי שלו ("רצוננו", שהוא נפרד ח"ו מרצון ה') בעולם הזה הגשמי בעובדין דחול וכו'; אבל כפי שיהודי הוא "חד" עם קוב"ה, ובפרט בחודש אלול (שאז יש מצב ד"אני לדודי ודודי לי") אין לו את רצונו הפרטי, אלא בלשון המשנה²² – "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצוננו" – רצונו של הקב"ה הוא רצונו של יהודי ורצונו של יהודי הוא רצונו של הקב"ה – יש בכחו של יהודי (לפעול שהקב"ה י)בטל את הגלות ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש!

– ענין הגלות הרי אינו שייך לבני"י כלל וכלל. כיון שמקומו של יהודי הוא – סמוך על שולחן אביו²³, "לפני ה' אלקיך" בבית המקדש. וזה שהקב"ה עשה גלות הוא בכדי לעורר את

(20) ישע'י סה, כד. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ז.

(21) שיחת ג' תמוז תרפ"ז – נדפסה בסה"מ תרפ"ז ע' קצו. ובכ"מ.

(22) אבות פ"ב מ"ד.

(23) ראה ברכות ג, סע"א.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן – אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

משיחא, שאז "תבוא אל הארץ". וירשתה וישבת בה" בתכלית השלימות, ובמילא, גם עבודת ההכנה בזמן הזה נעשית בתכלית השלימות.

התפשטות החסידות מדגישה ביותר שנמצאים כבר בסמיכות ממש לזמן ד"תבוא אל הארץ"

ה. והדגשה יתירה בזה – לאחר הפצת המעיינות חוצה (תוכן הענין דח"י אלול) בתכלית ההתפשטות עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בהתאם לציווי בפ' תבוא וכתבת גו' את כל דברי התורה הזאת באר היטב²⁸, "בשבועים לשון"²⁹ – ע"י נשיא דורנו³⁰, שעל ידו נעשה פירסום והפצת תורת החסידות גם בלשונות דאזה"ע.

והענין בזה:

הצורך בכתיבת התורה, כולל פנימיות התורה, "בשבועים לשון", כשעומדים בסמיכות לזמן ד"תבוא אל הארץ" (בגאולה האמיתית והשלימה) הוא – בשתיים:

א) בשביל אוה"ע, שהרי לעתיד לבוא נאמר "ועמדו זרים ורעו צאנכם"³¹, ובלשון ההפסטה דשבת זו: "ובנו בני נכר חומותיך ומלכיהם ישרתונך"³², ויתירה מזה: "אז³³ אהפוך אל עמים שפה ברורה (לשון הקודש)³⁴". לעבדו שכס אחד", ולכן, צריכה להיות ההכנה בזמן הזה – ע"י לימוד עניני התורה השייכים אליהם, כולל – עניני אמונת ה' כו' שנתבארו בתורת החסידות, ע"י התרגום בלשונם, שפות שאינן ברורות.

ב) גם בשביל בני" – דמכיון שהגאולה צריכה לבוא באופן ד"אחישנה"³⁵, אין זמן להמתין עד שיוכלו ללמוד ולהבין תורת החסידות (יפוצו מעינותיך חוצה – הכנה לביאת המשיח) בלשון הקודש (שהרי – רובם ככולם – עדיין אינם מבינים לשון הקודש), אלא, צריכים ללמוד עמהם תיכף, בלשון עם ועם.

ובכל אופן, התפשטות והפצת החסידות בלשונות דאזה"ע – מדגישה ביותר שנמצאים כבר בסמיכות ממש לזמן ד"תבוא אל הארץ", בגאולה העתידה, אשר, ענין זה פועל (כאמור) גם על עבודת ההכנה בזמן הזה.

(משיחות ש"פ תבוא, ט"ז אלול ה'תשמ"ו – מוגה)

(28) כז, ח.

(29) פרש"י עה"פ. ולהעיר ש"היטב" במספר האחורי בגימטריא שבעים (רא"ם, גו"א ולבוש האורה עה"פ. ועוד).

(30) להעיר שיום הסתלקותו – שלימות עבודתו בעלמא דין – (בעשירי י' קודש) בחודש שבט, אשר, בראש החודש (ובכל יום שבו) "הואיל משה באר את התורה", "בשבועים לשון פירשה להם" (דברים א, גה. ובפרש"י. וראה שיחות ש"פ שמות ו"פ וארא שנה זו).

(31) ישע"י סא, ה.

(32) שם ס, י.

(33) צנפי"ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

הקשר והשייכות בין פרשת תבוא לח"י אלול

א. הקביעות דשבת פ' תבוא היא לעולם בסמיכות לח"י אלול – יום הולדת שני המאורות הגדולים, הבעש"ט ואדמו"ר הזקן¹ - בשבוע דפ' תבוא, או בימי השבוע שמתברכים משבת פ' תבוא (כקביעות שנה זו).

והנה, ידוע³ שמועדי השנה (כולל – ח"י אלול⁴) מרומזים גם בפרשיות התורה שקורין בזמנים אלו.

וכתורת אדמו"ר הזקן⁵ (בעל יום ההולדת דח"י אלול) שצריכים "לחיות" עם הזמן, כלומר, שחיייו של יהודי, חיי היום-יום, בכל פרטי הענינים דמעשה דיבור ומחשבה כו', צריכים להיות חדורים בעניני התורה שקורין ולומדים באותו זמן – פרשת השבוע⁶.

ובהתאם לכך, יש למצוא את הקשר והשייכות דח"י אלול לפ' תבוא – בנוגע לעבודה בפועל, "המעשה הוא העיקר"⁷, כדלקמן.

ב. ביאור ההוראה דפ' תבוא – כפי שבאה בשמה של הפרשה⁸, "תבוא":

התחלת הפרשה, "והי' כי תבוא אל הארץ"⁹ – אינה אלא הקדמה לציונים שצריכים

(1) שיחת ח"י אלול תש"ג (סה"ש תש"ג ע' 141 ואילך).

(2) ראה זח"ב סג, ב, פח, א.

(3) של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצ"א).

(4) כידוע שנקרא יו"ט ומועד – ראה בארוכה סה"ש שם ע' 140 ואילך. סה"ש תש"ה ע' 122 ואילך.

(5) "היום יום" - ב' חשון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.

(6) והחידוש שבזה לגבי כללות הענין ד"הם (תורה ומצוות) חיינו" – לא רק באופן כללי, אלא גם באופן פרטי (פרשת השבוע, ובפרשת השבוע גופא – כפי שנחלקת לשבעה חלקים, כנגד שבעת ימי השבוע), וענינו בעבודה – שלא זו בלבד שהתורה היא בבחי' חיות כללי, כי אם, שנמשכת גם בחיות פרטי, שבא בהתגלות בחיי הנשמה בגוף, בחיי היום-יום, בכל פרטי הענינים דמחשבה דיבור ומעשה, היינו, שהחיות דגוף הגשמי הוא – תורה.

ועפ"ז יש לבאר את הסיבה לכך שגם גדולי וזקני החסידים התייגעו על ביאור תורה זו, עד שלאחרי כמה זמן נתבארה תורה זו ע"י אדמו"ר האמצעי (כמסופר בסה"ש שם) – מצד גודל החידוש שבדבר, כאמור, שהתורה נמשכת באופן דחיות פרטי כו', אשר, זוהי עבודה נעלית ביותר באופן שבאין-ערוך כו', ויש

צורך בנתינת כח מיוחדת – ע"י נשיא הדור, אדמו"ר הזקן, ובתוספת ביאור והסבר – ע"י אדמו"ר האמצעי, שנתמנה ע"י אדמו"ר למדריכם של החסידים.

(7) אבות פ"א מ"ז.

(8) ראה לקו"ש ח"ה ע' 58. וש"נ. ועוד. ולהעיר מתורת בעלי יום ההולדת דח"י אלול ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש, מהוה ומחי' את הדבר הנקרא בשם זה" (הובא מאדה"ז בשעיהו"א בתחלתו. לקו"א להח"מ סרמ"ד. או"ת להח"מ ד, סע"ג ואילך).

(9) להעיר גם מהקשר לשיעור היום ברמב"ם הל' טומאת מת* רפ"א): "ארץ העכו"ם, בתחילה גזרו על גושה... חזרו וגזרו על אורה שיטמא כו'", אשר, בענין זה מוגדשת ביותר מעלתה של "הארץ" ארץ ישראל –

(* להעיר מהשייכות דתחיית המתים לדבנו הזקן (בעל יום ההולדת דח"י אלול) - כידוע פתגם גדולי החסידים על רבינו הזקן שהוא "מחיי מתים", כי, חידושו של רבינו הזקן הוא - גילוי תורת חסידות חב"ד, בלבוש ההשגה דחב"ד שבנפש, עד לשכל האנושי והסבטי, והוריע דתחיית המתים בעבודה הרוחנית - שהרי, אין לך דבר קר ענין של מיתה) כשכל האנושי והסבטי, וכשהשכל מבין ומתפעל מהשגה אלקית, איז דאס דער אמתיער תחיית המתים" (קונטרס תורת החסידות רפ"ד. "היום יום" - י"א סיון).

לקיימם לאחר הכניסה לארץ, כלומר, **לאחרי** ש"תבוא אל הארץ", אזי "ולקחת מראשית כל פרי האדמה גו' והלכת אל המקום אשר יבחר ה' וגו'"10. ועד"ז בהמשך הפרשה – "ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ גו' והקמות לך אבנים גדולות גו' וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב"11; "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים בעברכם את הירדן גו'"12.

כלומר, בפ' תבוא לא מדובר אודות הציווי דכניסה לארץ, כיבוש וחלוקת הארץ (שכבר נאמר בפרשיות שלפנ"ז¹³), כי אם, אודות קיום המצוות לאחר הכניסה לארץ; ואילו הענין ד"כי תבוא אל הארץ" הוא – שמכיון שכבר יודעים בבירור ובוודאות גמורה ש"תבוא את הארץ" תיכף ומיד, אזי, בא הציווי על ההכנה לקיום המצוות לאחר הכניסה לארץ.

ואעפ"כ, שם הפרשה הוא **"תבוא"**, כלומר, לא על שם הציוויים לאחר הכניסה לארץ (**תוכן הפרשה**), כי אם, על שם הידיעה והוודאות ד"תבוא אל הארץ" (**הקדמה** לתוכן הפרשה).

וטעם הדבר – כי, כשיודעים בבירור ובוודאות ש"תבוא אל הארץ", תיכף ומיד, אזי, גם ההכנה לקיום המצוות לאחר הכניסה לארץ נעשית באופן אחר לגמרי.

יהודי צריך להיות חדור בידיעה וודאית וברורה שתיכף ומיד "תבוא אל הארץ"

ג. ומזה למדים הוראה בנוגע לעבודה בפועל בימינו אלו:

שלימות הענין ד"תבוא אל הארץ", הוא – הכניסה לארץ בגאולה האמיתית והשלמה, גאולה שאין אחרי גלות¹⁴, שאז יהי קיום התומ"צ בתכלית השלימות, "כמצות רצונך"¹⁵.

וההכנה לזה – כללות העבודה דקיום התומ"צ בזמן הגלות, ובמיוחד בסוף זמן הגלות, ובלשון הספרי¹⁶: "אע"פ שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ, היו מצויינים במצוות, שכשתחזרו לא יהיו עליכם חדשים", "כי עיקר כל המצוות ליושבים בארץ ה'"¹⁷, שכן, ע"י קיום התומ"צ בזמן הזה, באופן ד"ציונים"¹⁸, זוכים לקיום התומ"צ בתכלית השלימות, "כמצות רצונך", לאחר ש"תבוא אל הארץ", בגאולה העתידה.

ועל זה באה ההוראה והלימוד משם הפרשה – **"תבוא"**:

כדי שעבודת ההכנה לקיום התומ"צ "כמצות רצונך" לאחר ש"תבוא אל הארץ" (ע"י

כיתרון האור מן החושך כו'. ולהעיר גם מסיום וחזרתם השיעור: "חזקת דרכים של עולי בבל טהורות אע"פ שהן מובלעות בארץ העכו"ם" – **שההליכה** לארץ ישראל (שע"ז "תבוא אל הארץ") פועלת טהרה אפילו בדרכים שמובלעות בארץ העכו"ם, והטהרה בחזקתה לאחר כו"כ מאות שנים.

(10) כו, ב.

(11) כז, ב-ח.

(12) שם, יב.

(13) פינחס כו, נב ואילך. מסעי לג, נ ואילך. ועוד.

(14) מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב. ועוד.

(15) ראה בארוכה תו"ח ר"פ ויחי (צה, א. צו, ג-ד). אוה"ת שם (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך. ובכ"מ.

(16) עקב יא, יז. הובא ונת' ברמב"ן אחרי יח, כה.

(17) רמב"ן שם.

(18) ל' הכותב – ירמ' לא, כ. ספרי ורמב"ן שם.

קיום התומ"צ בזמן הגלות) תהי' **כדבעי** – יש צורך שיהודי יהי' חדור **בידיעה וודאית וברורה** שתיכף ומיד **"תבוא אל הארץ"**, כניסה וביאה לארץ **בפועל ממש**, ובאופן ד"וירשתה וישבת בה",

שכן, ידיעה זו פועלת שיוכל להתגבר **בנקל** על כל ההעלמות וההסתרים דחשכת הגלות, ולעבוד עבודתו "בשמחה ובטוב לבב"¹⁹, בידעו שחשכת הגלות אינה אלא לפי שעה בלבד, **ותיכף ומיד** – "תבוא אל הארץ". וירשתה וישבת בה"²⁰.

ד. עפ"ז מובן הקשר והשייכות דפ' תבוא לח"י אלול:

ח"י אלול הוא – יום הולדת דהבעש"ט ואדמו"ר הזקן, שענינם – גילוי והפצת תורת החסידות, החל מגילוי תורת החסידות הכללית ע"י הבעש"ט, עד לגילוי תורת חסידות חב"ד ע"י אדמו"ר הזקן²¹.

וע"פ הידוע²² גודל העילוי דיום הולדת של צדיקים, שאז "מזלו²³ גובר"²⁴ – מובן, שביום זה ישנה התגברות יתירה בגילוי והפצת תורת החסידות.

והנה, גילוי והפצת תורת החסידות מהוה הכנה לביאת המשיח, כידוע²⁵ מה ששמע הבעש"ט בהיכל משיח מפיו של משיח, במענה על שאלתו "אימת אתי מר" – "בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה", והרי עיקר העיקר ד"יפוצו מעינותיך חוצה" נעשה ע"י גילוי תורת חסידות חב"ד²⁶, באופן ד"תפרנסון"²⁷, בהבנה והשגה בחב"ד שבנפש.

וזוהו הקשר דפ' תבוא לח"י אלול – **שלאחרי** גילוי והפצת תורת החסידות (תוכן הענין דח"י אלול), ניתוסף עוד יותר בבירור ובוודאות **שתיכף ומיד** "תבוא אל הארץ", דמכיון שנתקיים כבר הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", נסללה הדרך ל"אתי מר", ביאת מלכא

19) פרשתנו כח, מז. וראה רמב"ם הל' לולב בסופן. של"ה סוף פרשתנו (שפר, א). תניא פכ"ו. ובכ"מ.

20) ראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול ס"ד.

21) להעיר, שענינם של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן מרומז גם בפסוק "היום הזה נהיית לעם" (כו, ט) שבפ' תבוא: ענינו של הבעש"ט – כידוע שהנהגתו של הבעש"ט הייתה לחזור בעירות ומושבבות בני" ולהביאם שיאמרו "ברוך השם" וכיו"ב (סה"מ אידיש ע' 138 ואילך), היינו, גילוי והתעוררות נקודת היהדות, שזהו תוכן הענין ד"היום הזה נהיית לעם". וענינו של אדמו"ר הזקן – כפי שמבאר אאמו"ר (לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' שפח) ש"היום הזה הוא מספר ג"פ הוי", הוא הג' מוחין דגדלות חב"ד" (וכן בפסוק "לתהלה לשם ולתפארת" (שבפרשתנו כו, יט), כמבואר בלקו"ת (פרשתנו מב, ב – מובא בלקוטי לוי"צ שם) דקאי על חב"ד – ענינו של אדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד.

22) לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): סה"ש תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186 ואילך. – נת' בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 35. וש"נ.

178 ואילך.

23) גם (ואדרבה – באופן נעלה יותר) בישראל, כידוע הפירוש במרז"ל (שבת קנו, א) "אין מזל לישראל", ש"בחי" אין, שהוא מקור החכמה, וכמ"ש והחכמה מאין תמצא, הוא המזל לישראל" (קונטרס חנוך לנער ע' 48. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ).

24) להעיר, שענין זה ("אין", מקור החכמה, בחי' הכתר) שייך במיוחד **לבעש"ט** – כידוע (סה"ש תש"ב ריש ע' 19. ועוד) שבחינתו היא בחי' הכתר (עתיק, פנימיות הכתר). וכמו כן שייך גם **לאדמו"ר הזקן**, בחי' החכמה (סה"ש שם) – ע"פ המבואר בלקו"ת (ס"פ בחוקות) בפירוש המשנה (אבות רפ"ג – שלומדים בשבת זו) **"דע מאין באת"**, "אין הוא חכמה, כמ"ש והחכמה מאין תמצא".

24) ירושלמי ר"ה פ"ה ה"ח ובקה"ע שם.

25) אנה"ק דהבעש"ט (נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ).

26) ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

27) תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הע' 35. וש"נ.